

A woman with dark curly hair is sitting and reading a book to a young child. The child is pointing at the book. The background is a bright, slightly blurred indoor setting. A large orange diagonal shape is on the right side of the image.

gro-up

kinderopvang

Inclusieve Kinderopvang

Gebiedsplan Loosduinen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Visie	5
3. Omschrijving van het gebied	6
4. Sociale kaart Loosduinen	9
5. Uitdagingen	12
6. Verbinding met bestaande initiatieven	14
7. Kansen en aanbevelingen	15
8. Bronnen en deelnemers	21

1 Inleiding

Kinderen tussen de 2 en 6 jaar met extra ondersteuningsbehoeften vinden niet altijd een passende plek binnen de reguliere kinderopvang. Door wachtlijsten in de jeugdhulp kunnen zij vaak ook niet direct terecht bij formele zorgvoorzieningen. Dit heeft tot gevolg dat sommige kinderen (deels) thuis komen te zitten of met een ontwikkelingsachterstand aan het basisonderwijs beginnen. Wanneer zij wel binnen de reguliere kinderopvang blijven, blijkt het vaak een uitdaging om hen de (intensieve) begeleiding en zorg te bieden die zij nodig hebben. Dit kan niet alleen hun eigen ontwikkeling beperken, maar ook ten koste gaan van de aandacht voor de rest van de groep en de werkdruk van medewerkers verhogen.

Om deze kinderen beter te ondersteunen, heeft de gemeente Den Haag een onderzoek laten uitvoeren naar mogelijkheden om de reguliere kinderopvang – eventueel in combinatie met voorschoolse educatie – meer inclusief te maken. Het uitgangspunt van inclusieve kinderopvang is dat kinderen met en zonder extra ondersteuningsbehoeften samen kunnen opgroeien, spelen en leren in dezelfde omgeving. Daarbij staat gelijkwaardigheid centraal: ieder kind mag meedoen, ongeacht achtergrond, beperking of ondersteuningsvraag. Het gaat om een pedagogische visie waarin diversiteit als een verrijking wordt gezien en waarin opvangorganisaties samenwerken met ouders, onderwijs en zorg om ieder kind passend te ondersteunen.

Dit gebiedsplan is onderdeel van de daaropvolgende pilot *'Inclusieve Kinderopvang'*. In twaalf gebieden in Den Haag, waaronder Leidschenveen-Ypenburg, wordt onderzocht en uitgewerkt hoe opvang en ondersteuning beter kunnen worden afgestemd op kinderen met aanvullende ondersteuningsbehoeften. Daarbij is het doel om ontwikkel- en onderwijskansen te vergroten door:

- **Vroegtijdige signalering** van ondersteuningsbehoeften,
- **Versterkte samenwerking** tussen opvang, onderwijs en zorg,
- En **professionalisering** van pedagogisch professionals in het omgaan met diversiteit en ondersteuningsbehoeften.

Binnen dit gebiedsplan brengen wij de kenmerken van Loosduinen in kaart: de demografische samenstelling, de bestaande voorzieningen en de ketenpartners die hierin actief zijn. Ook benoemen we kansen voor nauwere samenwerking en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Verder schetsen we mogelijke oplossingsrichtingen voor de reguliere kinderopvang om beter in te spelen op kinderen met extra ondersteuningsbehoeften. **Wij richten ons in opdracht van de gemeente Den Haag binnen dit gebiedsplan uitsluitend op kinderen tussen de 2 en 6 jaar oud, die met extra tijd, ondersteuning en aanmoediging goed meekomen binnen de reguliere groepssetting.** (Innovatie013, 2023). In het onderzoek van Innovatie013 wordt deze doelgroep gedefinieerd als 'Categorie 2', en daarmee onderscheidt deze doelgroep zich van 'Categorie 3', kinderen met een zwaardere ondersteuningsbehoefte die structureel een vorm van groepsbehandeling nodig hebben. In de in 2025 verschenen handreiking 'Op weg naar Inclusieve Kinderopvang' wordt er gesproken over verschillende niveaus, waarbij 'Categorie 2' lijkt overeen te komen met 'Niveau 2'. Hier spreken we van 'Basisondersteuning met een plus', kinderen die kunnen deelnemen aan de reguliere opvang maar op onderdelen of specifieke momenten bijzondere aandacht of ondersteuning nodig hebben. (Simone den Hollander, 2024)

Met dit plan zetten we een belangrijke stap richting een **duurzaam inclusieve kinderopvang**, waarin ieder kind – ongeacht ondersteuningsbehoefte – de kans krijgt zich optimaal te ontwikkelen in een veilige, stimulerende en gelijkwaardige omgeving. Daarmee dragen we niet alleen bij aan de ontwikkeling en het welzijn van het individuele kind, maar ook aan een samenleving waarin diversiteit en inclusie vanzelfsprekend de norm zijn. Het proces om te komen tot dit gebiedsplan is nadrukkelijk een gezamenlijke inspanning geweest. Als kartrekker heeft gro-up nauw samengewerkt met de andere kartrekkers JongLeren en Dak/2Samen.

Juist door samen op te trekken, hebben we een uniforme werkwijze kunnen hanteren en de uitgangspunten van inclusieve kinderopvang vanuit meerdere invalshoeken kunnen belichten. Deze gezamenlijke aanpak laat zien dat we niet alleen de noodzaak

De kracht van dit plan ligt dan ook niet alleen in de inhoudelijke lijnen die zijn uitgewerkt, maar vooral in de **breed gedeelde ambitie en samenwerking**. Door onze kennis, ervaring en netwerken te bundelen, vergroten we de slagkracht en de kans op succes. Dit onderstreept dat inclusieve kinderopvang geen verantwoordelijkheid van één organisatie is, maar een gezamenlijke opdracht die vraagt om partnerschap, afstemming en duurzame inzet.

2. Visie

Passende kinderopvang gaat over het bieden van zorg die aansluit bij de individuele behoeften van elk kind, gericht (individueel) maatwerk en aanpassing aan individuele behoeften. Inclusieve kinderopvang gaat een stap verder: er wordt niet alleen passende zorg geboden, maar er is een actief streven naar een omgeving waarin alle kinderen, ongeacht hun achtergrond, capaciteiten of beperkingen, samen kunnen leren en spelen. Kinderen worden thuisnabij opvang geboden, zo gewoon mogelijk en zoveel mogelijk binnen de reguliere instellingen, dus binnen de reguliere groepen kinderopvang. Elk kind moet binnen het reguliere opvangstelsel mee kunnen doen. Er wordt gestreefd naar volledige integratie en gelijkwaardigheid van alle kinderen.

De visie van de Haagse kinderopvanglocaties in Loosduinen binnen deze opdracht is dat elke kinderopvanglocatie ruimte biedt aan kinderen tussen de 2 en 6 jaar, ongeacht ondersteuningsbehoeften vallend binnen de kaders van niveau 2 (basisondersteuning met een plus) (Op weg naar inclusieve kinderopvang, 2024), **in samenwerking met ouders en ketenpartners in de wijk.**

Alle ketenpartners (inclusief ouders) zijn onderdeel van de zogenaamde 'pedagogische basis'. Op basis van het werk van De Winter (BRON: Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding, M. de Winter (2011) stelt het Nederlands Jeugd Instituut (2022) de volgende definitie van de 'pedagogische basis': 'De pedagogische basis is het deel van de sociale basis dat bijdraagt aan het opgroeien, het opvoeden en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. De pedagogische basis wordt gevormd door contacten tussen mensen onderling, hun sociale relaties en de verbinding met wat er in hun leefomgevingen aanwezig is:

Pedagogische sociale relaties bestaan tussen kinderen en ouders, formele en informele medeopvoeders, die reageren, reflecteren en anticiperen op de ontwikkelbehoefte. In een sterke pedagogische basis is de interactie alert en respectvol. Pedagogische leefomgevingen, zowel fysiek als online, bestaan uit voorzieningen, diensten en plekken waar ouders, opvoeders, kinderen en jongeren gebruik van maken. In een sterke pedagogische basis zijn deze leefomgevingen dienstbaar aan en op complementaire wijze afgestemd op behoeften en vragen rondom opgroeien en opvoeden. Hoe meer kinderen en ouders kunnen leren van die contacten, relaties en omgevingen, hoe groter hun pedagogische rijkdom. Vooral de kwaliteit van ontmoetingen draagt daaraan bij.'

Hoe sterker deze basis, hoe beter vragen en problemen die bij opgroeien horen, in het gewone leven kunnen worden opgepakt (zie VNG et al., 2022). Door de onderlinge relaties en daarmee de pedagogische basis te versterken draagt het gebiedsplan bij aan het creëren van een meer inclusieve omgeving binnen de kinderopvang, gericht op de doelgroep zoals hierboven beschreven.

Doelstellingen:

- ➔ Elk kind is welkom en krijgt gelijke ontwikkelkansen;
- ➔ Professionals beschikken over kennis en vaardigheden rond inclusieve opvang en zijn in staat om de juiste begeleiding te bieden aan kinderen met extra ondersteuningsbehoeften.
- ➔ Ouders voelen zich welkom, begrepen en betrokken – ongeacht taal, opleiding of achtergrond.
- ➔ Er is een sluitende keten tussen kinderopvang, jeugdhulp, CJG en onderwijs.

3. Omschrijving van het gebied

Het stadsdeel Loosduinen bestaat uit 7 wijken, Bohemen Meer en Bos, Houtwijk, Kijkduin en Ockenburg, Kom Loosduinen, Kraayenstein, Vroondaal en Waldeck. De verschillen tussen deze wijken zijn groot, iedere wijk heeft zijn eigen karakter en kenmerken. Het stadsdeel telt 51.405 inwoners. Loosduinen ligt in het zuidwesten van Den Haag, waar stad, kust en het Westland elkaar ontmoeten. Het stadsdeel wordt gekenmerkt door de nabijheid van strand en duinen, een groene overgang naar het omliggende landelijk gebied en een mix van stedelijke dynamiek en dorpse sfeer.

Demografie

Loosduinen onderscheidt zich binnen Den Haag duidelijk door zijn bevolkingssamenstelling. Waar in heel Den Haag gemiddeld 14% van de inwoners 65 jaar of ouder is, ligt dit aandeel in Loosduinen op maar liefst 27%. Vooral in de wijken Waldeck, Kom Loosduinen en Bohemen, Meer en Bos is de vergrijzing sterk zichtbaar. Daarmee kent dit deel van Loosduinen een heel ander profiel dan bijvoorbeeld de wijken Houtwijk, Kraayenstein en Vroondaal, waar minder vergrijzing zichtbaar is en juist veel kinderen wonen en het aandeel jongeren met 21 tot 24% aanmerkelijk hoger ligt. In Kraayenstein en Vroondaal heeft de bevolking de afgelopen jaren bovendien een sterke groei doorgemaakt, waardoor deze wijken een dynamisch en jonger karakter hebben gekregen. Kijkend naar huishoudensstructuur bestaat 20% van de huishoudens uit gezinnen met kinderen. Daarnaast gaat het in 9% van de gevallen om eenoudergezinnen, wat een aanzienlijk deel van de gezinsstructuur in de wijk vormt.

Als het gaat om opleidingsniveau zien we dat het grootste deel van de inwoners in Loosduinen middelbaar is opgeleid (41,2%). Ongeveer een derde (32%) heeft alleen basisonderwijs of lager middelbaar onderwijs afgerond, terwijl 26,8% van de inwoners hoogopgeleid is. Dit opleidingsprofiel weerspiegelt de gemengde sociaal-economische samenstelling van Loosduinen.

Ook de mate van zelfredzaamheid verschilt per wijk. In gebieden als Bohemen, Meer en Bos, Kijkduin, Vroondaal en Kraayenstein is de zelfredzaamheid over het algemeen hoog: bewoners hebben hier vaak meer financiële middelen en sociale netwerken om op terug te vallen. Daartegenover staan wijken als Kom Loosduinen, Waldeck en Houtwijk, waar het gemiddelde inkomen lager ligt en waar bewoners vaker kwetsbaar zijn. In deze wijken zijn de sociale vangnetten minder sterk en is de sociale cohesie beperkter.

Al met al laat de demografie van Loosduinen een veelzijdig beeld zien: een stadsdeel met enerzijds een sterk vergrijste en relatief welvarende populatie en anderzijds wijken met jonge gezinnen, meer culturele diversiteit en grotere sociale kwetsbaarheid.

Voorzieningen

In Loosduinen is er een breed aanbod aan kinderopvangvoorzieningen. Het stadsdeel telt 19 centra voor dagopvang en 19 centra voor buitenschoolse opvang (BSO). Samen bieden deze locaties een aanzienlijk aantal kindplaatsen: 675 plekken in de dagopvang voor de jongste kinderen en 1087 plekken bij de buitenschoolse opvang voor schoolgaande kinderen. Opvallend is de sterke groei in het aantal kindplaatsen in de afgelopen jaren, vooral na 2019. Deze toename hangt nauw samen met de ontwikkeling van de nieuwbouwwijk Vroondaal, waar veel jonge gezinnen zijn komen wonen. De instroom van nieuwe bewoners heeft geleid tot een grotere vraag naar kinderopvang, zowel in de dagopvang als bij de buitenschoolse opvang.

Naast de formele opvangvoorzieningen maken ook gastouders een deel uit van het aanbod. In Loosduinen worden momenteel zo'n 130 kinderen opgevangen bij een gastouder in de dagopvang en maken ongeveer 60 kinderen gebruik van BSO via een gastouder.

5 centra voor dagopvang in Loosduinen bieden VE (voorschoolse educatie) aan. VE richt zich op jonge kinderen (2,5 tot 4 jaar) die extra ondersteuning nodig hebben bij hun ontwikkeling. Het doel is om achterstanden te voorkomen of weg te werken, zodat zij een goede start kunnen maken op de basisschool en sluit daarmee aan bij de visie op Inclusieve Kinderopvang. VE richt zich onder andere op de taalontwikkeling, maar ook op andere gebieden, zoals ontluikende geletterdheid en gecijferdheid, motorische ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling. Vanaf 1 januari 2024 kunnen Haagse kinderen woonachtig in Loosduinen tussen 2,5 en 4 jaar, die een verwijzing hebben van het CJG (Centrum Jeugd en Gezin) gratis gebruik maken van de voorschool, voor 16 uur per week.

Een gestructureerd VE-aanbod kan een belangrijke schakel zijn binnen Inclusieve Kinderopvang, doordat het ontwikkelingsgerichte activiteiten biedt die tegemoetkomen aan diverse behoeften binnen één groep. Dankzij de modulaire opbouw en focus op taal, sociaal-emotioneel leren en differentiatie kan VE bijdragen aan een pedagogisch klimaat waarin ook kinderen met ondersteuningsbehoeften zich optimaal kunnen ontwikkelen. Dit voorkomt dat zij thuis komen te zitten of met een achterstand starten op school en bevordert een soepele overgang naar het primair onderwijs, terwijl het pedagogisch team de juiste handvatten krijgt om alle kinderen binnen de groep passend te ondersteunen. Het gratis aanbieden van de voorschool vergroot de toegankelijkheid voor ouders, echter bestaat ook het risico dat niet iedere ouder gebruik maakt van dit aanbod. Soms staan ouders er niet voor open, of spelen andere redenen een rol waardoor ouders geen gebruik maken van het VE-aanbod.

Loosduinen heeft 12 basisscholen verspreid door de wijken. Er zijn 2 SO scholen en 1 SBO, SBO Aquamarijn en deze is gevestigd in het Kindcentrum Aquamarijn.

Bohemen Meer en Bos	Kijkduin en Ockenburg	Kraaijenstein en Vroondaal	Kom Loosduinen en Houtwijk	Waldeck
Openbare Basisschool Bohemen Kijkduin	SO de Strandwacht	Kindcentrum Vroondaal	Openbare basisschool De Kleine Keizer	Vrije school Wonnebald
SO Inspecteur S. De Vriesschool	Kindcentrum Balans	Kindcentrum Balans	Kindcentrum Balans	Kindcentrum Fontein
			Openbare basisschool Houtwijk	Kindcentrum Koos Meinderts
			Montessori Basischool Houtwijk	Rooms Katholieke basisschool Het Lichtbaken
			Ds. W.E. den Hertog school	Kindcentrum Aquamarijn

Verschillende scholen binnen Loosduinen richten zich op het creëren van Inclusief Onderwijs. Inclusief onderwijs is onderwijs waarbij alle kinderen en jongeren toegang hebben tot een inclusieve leeromgeving. Dichtbij huis, waar iedereen meetelt, meedoet en gelijkwaardig is. In deze omgeving ontwikkelen zij zich samen en leren zij samen. Hierdoor worden de kansen voor kinderen en jongeren vergroot. Inclusief onderwijs draagt, net zoals Inclusieve Kinderopvang, bij aan een inclusievere samenleving. Tot en met 2025 zet de overheid zich met betrokken partijen in om voorlopers te ondersteunen, kennis op te bouwen en te delen en inclusief onderwijs te ondersteunen. Na 2025 worden de noodzakelijke voorwaarden gerealiseerd en de (wettelijke) kaders aangepast. Het doel is dat veel scholen in 2035 de overgang naar inclusief onderwijs hebben gemaakt. Meer informatie over de scholen in Loosduinen vind je terug op de website van www.scholenopdekaart.nl.

Onderwijskansen en jeugdhulp

In Loosduinen loopt 18% van de peuters en basisschoolleerlingen een verhoogd risico op onderwijsachterstand. In absolute aantallen gaat het om ongeveer 860 kinderen. Ter vergelijking: in heel Den Haag ligt dit percentage met 26% aanzienlijk hoger, wat laat zien dat Loosduinen onder het Haagse gemiddelde blijft. Onderwijsachterstanden hangen sterk samen met sociaaleconomische factoren, zoals het opleidingsniveau van ouders en de mate waarin kinderen deelnemen aan voorschoolse educatie (VVE). In Loosduinen zijn voorzieningen aanwezig, waaronder Integrale Kindcentra (IKC's) en voor- en vroegschoolse opvang. Toch blijkt dat niet alle kinderen toegang hebben tot deze voorzieningen of er daadwerkelijk gebruik van maken. Verschillende drempels, zoals financiële, praktische of culturele belemmeringen, spelen daarbij een rol.

Ook de cijfers rondom jeugdhulp geven inzicht in de kwetsbaarheid van jonge kinderen in Loosduinen. De grootste groep kinderen die jeugdhulp ontvangt, bevindt zich in de leeftijd van 4 tot 12 jaar woonachtig in de wijk Kom Loosduinen, inclusief Houtwijk. Binnen de afgenomen jeugdhulp bij de leeftijdscategorie 0 tot 4 jaar valt op dat met name Waldeck en Loosduinen, inclusief Houtwijk relatief hoog scoren. Deze cijfers sluiten nauw aan bij het sociaaleconomische profiel van de wijken: er zijn duidelijke verschillen zichtbaar tussen buurten. Zo kan worden gesteld dat kinderen die opgroeien in Waldeck en Kom Loosduinen (inclusief Houtwijk) vaker in een kwetsbaardere positie verkeren dan leeftijdsgenoten in bijvoorbeeld Vroondaal, waar de sociaaleconomische omstandigheden gunstiger zijn. Dit benadrukt het belang van het gericht inzetten van voorzieningen en ondersteuning in die wijken waar de nood het hoogst is.

Ondersteuningsbehoeften

De ondersteuningsbehoeften van kinderen tussen de 2 en 6 jaar in de kinderopvang van Loosduinen zijn breed en hangen sterk samen met de gezinscontext in het stadsdeel. De meest voorkomende vraag betreft de spraak- en taalontwikkeling. Wanneer deze signalen vroegtijdig worden opgepakt, kunnen achterstanden vaak worden geminimaliseerd of zelfs voorkomen.

Daarnaast worden regelmatig andere ondersteuningsbehoeften gesignaleerd. Gedragsproblemen komen voor, waarbij kinderen moeite hebben met regels, emotieregulatie of sociale vaardigheden. Ook zijn er kinderen die zich minder snel ontwikkelen in zelfstandigheid, bijvoorbeeld rond motorische vaardigheden of zindelijkheid. Verder hebben ouders vaak opvoedingsvragen, variërend van slapen en voeding tot omgaan met sociaal gedrag of zelfstandigheid. Tot slot spelen er zorgen rond de thuissituatie, zoals financiële problemen, multiproblematiek of vechtscheidingen, die direct invloed hebben op de ontwikkeling van het kind.

De accenten verschillen per wijk. In Houtwijk en Kraayenstein worden veel taal- en gedragsproblemen gezien, mede door de toenemende culturele diversiteit en verschillen in thuistaal. Ook komen hier vaker opvoedingsvragen en zorgen rondom de gezinssituatie naar voren. In Vroondaal, dat de laatste jaren sterk is gegroeid met jonge gezinnen, ligt de nadruk juist op kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong en op de hoge verwachtingen van ouders richting de kinderopvang.

Naast deze wijkverschillen kwamen tijdens de eerste bijeenkomst aanvullende thema's naar voren: de behoefte aan logopedie, begeleiding bij spelontwikkeling en sociaal-emotionele groei, het ondersteunen van ouders die moeite hebben met het Nederlandse systeem, en het omgaan met zorgmijdende ouders of multiproblematiek in gezinnen.

Samengevat laat dit zien dat kinderopvangorganisaties in Loosduinen te maken hebben met een breed scala aan ondersteuningsvragen, die zowel betrekking hebben op de ontwikkeling van het kind als op de begeleiding van ouders en gezinnen. Voor een effectieve en inclusieve aanpak is nauwe samenwerking tussen opvang, ouders en ketenpartners in de wijk noodzakelijk.

Locatiemanager KDV: "Het raakt me dat steeds meer kinderen extra ondersteuning nodig hebben. We willen ze allemaal een veilige en stimulerende plek bieden, maar soms voelt het alsof we niet de juiste middelen hebben om dat waar te maken."

4. Sociale kaart Loosduinen

Loosduinen kent vele ketenpartners die betrokken zijn bij kind en gezin. Samenwerking tussen deze verschillende partners is van grote meerwaarde om Inclusieve Kinderopvang te kunnen realiseren. Partners die van belang zijn voor de kinderopvang én een grote invloed kunnen hebben op de wijken in Loosduinen zijn hieronder toegelicht. Een belangrijke kanttekening is dat niet alle organisaties betrokken bij kind en gezin in dit gebiedsplan zijn opgenomen, maar vooral de organisaties zijn uitgelicht die hebben meegewerkt aan het gebiedsplan. Uiteraard zijn andere organisaties, professionals en belangrijke personen binnen de wijk ook van toegevoegde waarde, denk aan (sport)verenigingen, sleutelfiguren, vrijwilligers en bewonersorganisaties. Hoe bekender de beweging rondom Inclusieve Kinderopvang zal worden, hoe meer verbinding er zal ontstaan met deze overige ketenpartners in de wijk. Een sociale kaart zou vooral interactief moeten zijn en blijven, gezien de sociale omgeving in Loosduinen continue in ontwikkeling is. Voor meer informatie over de sociale kaart in Loosduinen: [Sociale kaart Den Haag](#).

Organisatie	Toelichting
Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)	Het CJG heeft 1 locatie gevestigd in Loosduinen. Het Centrum voor Jeugd & Gezin (CJG) is de lokale plek in Loosduinen waar ouders, kinderen en gezinnen terecht kunnen met vragen over gezondheid, opvoeden, jeugdhulp en ontwikkeling (0–18 jaar). Het CJG is gevestigd op de Kleine Keizer 3. Het CJG speelt een belangrijke rol in bijvoorbeeld het afgeven van een indicatie voor het VE-aanbod in de wijk. Korte lijnen met alle disciplines zorgen voor een inclusievere kinderopvang en een betere ondersteuning van kinderen met o.a. een STO-achterstand.
Kracht	Vanaf 1 januari 2024 biedt Kracht jeugd- en gezinshulp in twee gebieden in Den Haag: Escamp en Kust (Scheveningen, Segbroek en Loosduinen). Kracht is een samenwerking tussen Incluzio, FamilySupporters, Yoep, impegno en Mentaal Beter.
Onderwijs	Het onderwijs, de verschillende (basis)scholen binnen Loosduinen spelen een belangrijke rol bij het bieden van Inclusieve Kinderopvang en het creëren van een meer inclusieve samenleving. Op veel scholen in Loosduinen is al sprake van een integraal aanbod van onderwijs en opvang.
SPPOH	Het Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Haaglanden (SPPOH) is actief in de hele regio Haaglanden, waaronder Haagse Hout en speelt een belangrijke rol op het gebied van passend en inclusief onderwijs op het basisonderwijsniveau. SPPOH helpt scholen bij het vormgeven van passend en inclusief onderwijs. Dat wil zeggen: onderwijs waarbij alle leerlingen naar een school dichtbij huis kunnen. Een school waar iedereen meetelt, meedoet en gelijkwaardig is en waar samen geleerd wordt. Deze ambitie is alleen te realiseren door samenwerking met leerlingen, ouders, schoolbesturen, scholen, jeugdhulp en andere partners. De doelen van SPPOH voor 2029 zijn dat alle kinderen een ononderbroken ontwikkeling hebben die thuis nabij wordt georganiseerd, dat er een dekkend netwerk van onderwijsvoorzieningen is, en dat er een inclusieve cultuur is met een sterke pedagogische en didactische basis waarbij de context centraal staat. De adviseurs passend en inclusief onderwijs kunnen – indien noodzakelijk en gewenst – aansluiten bij MDO's voor kinderen vanaf de leeftijd van 3,5 jaar en dan meedenken over een kansrijke start binnen het onderwijs.

Organisatie	Toelichting
SMW+	Het schoolmaatschappelijk werk heeft als missie om scholen binnen Loosduinen te ondersteunen bij de uitvoering van passend onderwijs. Samen met ouders en school kijken zij wat het kind nodig heeft om zich optimaal te kunnen ontwikkelen en hoe deze ondersteuning zoveel mogelijk in en rond school georganiseerd kan worden. Daarnaast zijn zij ook actief bij verschillende peuteropvang organisaties met een VE-aanbod.
Logopedie	In Loosduinen zijn verschillende logopedisten actief.
Bibliotheek Den Haag	De bibliotheek kent binnen dit stadsdeel 2 vestigingen, 1 in Nieuw Waldeck en 1 in het centrum van Loosduinen. Bibliotheek Den Haag (BDH) is een onderdeel van de Gemeente Den Haag en is een plek voor ontmoeting, persoonlijke ontwikkeling en informatie.
Integrale Vroeghulp (MEE ZHN)	Integrale Vroeghulp Regio Den Haag (IVH) is bedoeld voor kinderen van 0 tot 7 jaar en hun ouders/verzorgers. Zij zijn gespecialiseerd in vroeg signalering en vroeghulp. Een multidisciplinair team van hulpverleners van diverse instellingen benadert samen, vanuit zijn specifieke deskundigheid, de totale ontwikkeling en de vragen van de ouders. In het team zitten bijvoorbeeld een jeugdarts, orthopedagoog, GZ- psycholoog en/of een logopedist.
Voorleesexpress (Stichting Jess)	De voorleesexpress in Loosduinen is een onderdeel van het aanbod van stichting Jess. Kinderen met een taalachterstand krijgen een half jaar lang thuis bezoek van een vrijwilliger. Die leest voor, speelt taalspelletjes en helpt het gezin om meer met taal en lezen bezig te zijn. Zo groeit de taalvaardigheid en het plezier in lezen bij zowel kinderen als ouders.
Cultuurschakel	CultuurSchakel is het Haagse kenniscentrum en verbidingsplatform op het gebied van kunst, cultuur en cultuurparticipatie. De organisatie ondersteunt scholen, culturele instellingen en bewoners bij het toegankelijk maken en organiseren van kunst- en cultuuraanbod. De visie van CultuurSchakel: een leven lang kunst en cultuur voor elke Haagse inwoner. We delen onze ervaring, expertise en netwerk op het gebied van cultuuronderwijs en vrijetijds kunst. Zo helpen we scholen om leerlingen te laten opgroeien met kunst en ondersteunen Hagenaars die vrijetijds kunst en cultuur aanbieden en beoefenen. Ook helpen we bij het opzetten van (culturele) leerecosystemen in de Haagse wijken. Naast primair onderwijs, gespecialiseerd onderwijs, voortgezet onderwijs én mbo richten we ons op voorschoolse educatie. We benutten de kracht van kunst en cultuur om de brede ontwikkeling van 2- tot 4-jarige kinderen in de kinderopvang te stimuleren én streven vervolgens naar een doorgaande leerlijn richting het primair onderwijs. Dit alles doen we met financiële middelen en op maat gemaakte begeleiding. We willen gelijke kansen creëren voor alle kinderen in Den Haag, en daar kunnen we niet vroeg genoeg mee beginnen!
Wijkz	Wijkz heeft een servicepunt XL de Henneberg in Loosduinen, gevestigd op de Tramstraat 15. Het servicepunt XL biedt hulp, advies, informatie, activiteiten en vrijwilligerswerk. Er werken clientondersteuners, ouderenconsulenten, jongerenwerkers, opbouwwerkers, praktische dienstverleners en maatschappelijk werkers. Wijkz is er voor jong en oud.

Door middel van een gebiedsplan onderschrijven wij het belang om als ketenpartners, betrokken bij kind en gezin, meer met elkaar te gaan samenwerken en verbinden om zo de pedagogische basis te versterken (zie visie). Door informatie en observaties te delen, kunnen we met elkaar problemen vroegtijdig signaleren, tijdig passende hulp inschakelen en ernstigere problemen in een later stadium voorkomen. Om te voorkomen dat kinderen die nu passen bij niveau 2, basisondersteuning met een plus, door onvoldoende ondersteuning en begeleiding richting niveau 3, gespecialiseerde ondersteuning gaan is samenwerking essentieel. (Op weg naar inclusieve kinderopvang, 2024) Daarnaast draagt een betere samenwerking bij aan het versterken van deskundigheid en een betere ondersteuning voor ouders.

Medewerker BSO: "Ik maakte me zorgen om een kind op de groep en vond het heel waardevol dat ik dit kon delen met het CJG. Samen bedachten we hoe ik het gesprek met de ouders het beste kon voeren – dat gaf houvast en maakte echt verschil."

5. Uitdagingen

In de voorbereidende bijeenkomsten voor dit gebiedsplan is nadrukkelijk aandacht besteed aan de belangrijkste uitdagingen die zich voordoen bij het realiseren van Inclusieve Kinderopvang in Loosduinen. Deze uitdagingen zijn geïdentificeerd en nader toegelicht op basis van de ervaringen en signalen van diverse betrokken partijen, waaronder kinderopvangorganisaties en ketenpartners die verbonden zijn aan de pedagogische basis.

Uitdaging	Toelichting
1. Kennis & scholing	In Loosduinen zien kinderopvangorganisaties een duidelijke toename van kinderen met aanvullende ondersteuningsbehoeften. Dit vraagt steeds meer van de pedagogisch professionals in de wijk. Zij geven regelmatig aan dat zij zich niet altijd voldoende toegerust voelen om met deze specifieke ondersteuningsvragen om te gaan. Daarbij komt dat veel kinderen geen formele indicatie hebben of deze niet (tijdig) krijgen, terwijl medewerkers op de groep wel signaleren dat extra ondersteuning noodzakelijk is. De lange wachtlijsten in de jeugdhulp versterken dit probleem: kinderen blijven daardoor langer in de groep zonder de juiste begeleiding. Dit legt extra druk op pedagogisch professionals, die zich steeds meer genoodzaakt zien om over een brede en diepgaande kennis en expertise te beschikken. De basisopleiding blijkt in de praktijk vaak niet toereikend voor de complexe situaties waar zij in Loosduinen mee te maken krijgen. Deze combinatie van factoren leidt tot hogere werkdruk, een groter risico op uitval en versterkt de al bestaande personeelstekorten in de kinderopvang in de wijk.
2. Toegankelijkheid	Binnen de wijk Loosduinen wordt ervaren dat de kinderopvang nog niet voor alle kinderen en gezinnen even toegankelijk is. Terwijl er juist een grote behoefte bestaat om kinderen al vanaf jonge leeftijd een stimulerende en veilige omgeving te bieden, waarin naast de thuissituatie ook aandacht is voor hun brede ontwikkeling. Vanuit de overtuiging dat een kansrijke start essentieel is om mogelijke ontwikkelings- en leerachterstanden te voorkomen, voelt de kinderopvang in de wijk een sterke verantwoordelijkheid om hier actief aan bij te dragen. Toch zijn er verschillende factoren die de toegankelijkheid van kinderopvang belemmeren. Voor ouders spelen financiële middelen vaak een doorslaggevende rol: niet ieder gezin kan de kosten van opvang dragen, waardoor kinderen die er baat bij zouden hebben soms buiten de boot vallen. Daarnaast kan er sprake zijn van wantrouwen of onbekendheid met de kinderopvang, waardoor sommige ouders terughoudend zijn om hun kinderen aan te melden. Dit vraagt om extra aandacht voor het vergroten van vertrouwen en het wegnemen van drempels richting gezinnen. Ook binnen de kinderopvang zelf spelen uitdagingen die de toegankelijkheid raken. Daarnaast zorgen werkdruk, uitval van vaste medewerkers en structurele personeelstekorten ervoor dat de continuïteit en kwaliteit onder druk staan. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de kinderen, maar ook voor het vertrouwen van ouders in de opvang. Wanneer we als wijk meer investeren in het vergroten van de toegankelijkheid, betekent dit niet alleen dat meer kinderen gebruik kunnen maken van kinderopvang. Het betekent vooral dat kinderen in Loosduinen een betere kans krijgen om zich optimaal te ontwikkelen, dat ouders zich gesteund voelen, en dat pedagogisch professionals zich beter toegerust voelen om hun belangrijke rol te vervullen.

Uitdaging	Toelichting
3. Interprofessionele samenwerking	Voor pedagogisch professionals en andere ketenpartners in Loosduinen is het vaak een uitdaging om goed zicht te hebben op welke organisaties en hulpverleners actief zijn in het stadsdeel. De sociale kaart wisselt regelmatig en door het hoge verloop van medewerkers is het lastig om vaste contactpersonen te hebben of duurzame relaties op te bouwen. Dit gebrek aan overzicht maakt dat kinderopvangprofessionals soms niet weten waar zij met hun vragen of signalen terecht kunnen. Ook zien zij dat verschillende initiatieven langs elkaar heen lopen, of dat meerdere partijen betrokken zijn bij eenzelfde ondersteuningsvraag, zonder dat er afstemming plaatsvindt. Voor medewerkers voelt dit alsof zij op losse 'eilandjes' werken, terwijl zij juist behoefte hebben aan duidelijke lijnen en een gezamenlijke aanpak. De druk op de kinderopvang wordt hierdoor groter: professionals worden dagelijks geconfronteerd met kinderen en gezinnen met uiteenlopende ondersteuningsbehoeften, maar ervaren dat de samenwerking met andere partners niet altijd soepel verloopt. Lange wachtlijsten versterken dit gevoel; kinderen blijven langer in de groep zonder de juiste hulp, waardoor de verantwoordelijkheid en werkdruk bij de pedagogisch medewerkers toeneemt. Het verbeteren van de interprofessionele samenwerking in Loosduinen is daarom niet alleen van belang voor kinderen en gezinnen, maar ook voor de professionals in de kinderopvang zelf. Met meer overzicht, betere afstemming en structureel contact met andere partijen kunnen zij hun werk beter uitvoeren en zich gesteund voelen in de zorg voor de kinderen.
4. Samenwerking met ouders	Ouders zijn een onmisbare partner in het creëren van een inclusieve en stimulerende kinderopvang. Zij kennen hun kind het beste en kunnen waardevolle inzichten delen die essentieel zijn voor de ontwikkeling en begeleiding van hun kind. Hoewel ouders en opvangorganisaties hetzelfde doel voor ogen hebben – namelijk het bieden van de best mogelijke kansen voor het kind – blijken er in de praktijk verschillende factoren te zijn die de samenwerking bemoeilijken. Een belangrijk knelpunt hierbij is de communicatie. Taalbarrières kunnen ertoe leiden dat boodschappen niet volledig of verkeerd worden begrepen. Daarnaast spelen verschillen in verwachtingen en opvattingen een rol: waar de opvang vanuit professionaliteit en zorgplicht bepaalde signalen bespreekbaar maakt, ervaren sommige ouders dit als bemoeizucht of zelfs kritiek. Gesprekken over de ondersteuningsbehoeften van een kind kunnen daardoor weerstand oproepen, waardoor ouders minder openstaan voor adviezen. Aan de andere kant geven ouders zelf regelmatig aan dat zij het gevoel hebben dat er onvoldoende naar hen wordt geluisterd, of dat hun zorgen niet serieus worden genomen. Dit wederzijds gevoel van miscommunicatie of onbegrip kan de vertrouwensrelatie onder druk zetten. Om ouders meer als gelijkwaardige partner te kunnen betrekken, is het daarom van belang dat kinderopvangorganisaties investeren in toegankelijke communicatie, cultuursensitief handelen en het versterken van de deskundigheid van medewerkers. Wanneer ouders zich gehoord, erkend en serieus genomen voelen, ontstaat er ruimte voor een constructieve samenwerking. Dit versterkt niet alleen het vertrouwen in de opvang, maar draagt er ook aan bij dat ieder kind in Loosduinen de best mogelijke ondersteuning en ontwikkelkansen krijgt.

6. Verbinding met bestaande initiatieven

Tijdens de gebiedssessies hebben we geprobeerd zicht te krijgen op de initiatieven en netwerken die in Loosduinen actief zijn. Daarbij lag de nadruk op de vraag waar de kinderopvang zou kunnen aansluiten om gezamenlijk stappen te zetten richting inclusieve kinderopvang. Wat al snel duidelijk werd, is dat er in de wijk wel verschillende initiatieven bestaan, maar dat er nog geen structureel overleg is waarin kinderopvang vanzelfsprekend wordt betrokken en waar preventie een centrale plek heeft. Juist dit preventieve perspectief is belangrijk, omdat het helpt te voorkomen dat problemen groter worden of dat kinderen pas in beeld komen wanneer zij al richting de jeugdhulp worden verwezen.

Een initiatief dat vaak genoemd werd, zijn de bijeenkomsten van Wijk aan Zet. Dit zijn thematische bijeenkomsten waarin verschillende professionals uit de wijk elkaar ontmoeten. Voor de kinderopvanglocaties bieden deze momenten een belangrijke kans om te zien wie er werkzaam is in de wijk en om verbinding te leggen. Ook de netwerkbijeenkomsten Jeugd Loosduinen kwamen ter sprake. In 2024 zijn er twee van zulke bijeenkomsten georganiseerd door de gemeente en Kracht. Deze vorm van ontmoeting wordt door de deelnemers als waardevol ervaren, omdat het zich specifiek richt op jeugd en gedragen wordt door Kracht. Het is echter nog niet duidelijk of deze bijeenkomsten in 2025 een vervolg krijgen, al blijkt de behoefte om hierop voort te bouwen duidelijk aanwezig.

Naast deze initiatieven worden ook de multidisciplinaire overleggen van scholen genoemd. Deze zijn echter vooral casusgericht en dus minder geschikt als structureel preventief overleg. Op sommige plekken is er wel sprake van kortere lijnen tussen scholen en opvang, met name wanneer zij in hetzelfde gebouw gehuisvest zijn. Waar dat niet het geval is, ontstaan dergelijke contacten minder vanzelfsprekend. Wel worden de overleggen met SPPOH gezien als een waardevolle schakel, vooral wanneer het gaat om de startklassen. Als kinderopvangorganisaties in een vroeg stadium worden betrokken, kan er vaak een scherper beeld ontstaan van het kind en de ondersteuningsbehoeften die al vroeg zichtbaar waren.

Wanneer we dit geheel overzien, valt op dat er in Loosduinen zeker aanknopingspunten zijn voor de kinderopvang om een actieve rol te spelen. Tegelijkertijd zijn de bestaande initiatieven versnipperd en soms afhankelijk van de inzet van individuele personen. Wat nog ontbreekt, is een structureel overleg dat zich richt op preventie en vroeg signalering. Vanuit de gebiedssessies klinkt dan ook de wens om te investeren in laagdrempelige en duurzame samenwerkingsvormen, bij voorkeur gedragen door Kracht en het CJG. Daarmee ontstaat een netwerk waarin partners rondom het jonge kind elkaar eenvoudig kunnen vinden en waarin preventie centraal staat – precies de basis die nodig is om te bouwen aan inclusieve kinderopvang in Loosduinen.

7. Kansen en aanbevelingen

De bijeenkomsten hebben duidelijk gemaakt dat het opbouwen van korte en directe lijnen in de samenwerking wellicht de grootste kans biedt om Inclusieve Kinderopvang in Loosduinen tot een succes te maken. Tijdens deze bijeenkomsten werd zichtbaar dat professionals, die soms al jarenlang in hetzelfde gebied werkzaam zijn, elkaar nog nooit hadden ontmoet en in sommige gevallen zelfs niet van elkaars bestaan op de hoogte waren. Dit gemis aan verbinding belemmert de mogelijkheid om de juiste ondersteuning tijdig en effectief in te zetten.

Wanneer professionals elkaar beter leren kennen, ontstaat er ruimte voor uitwisseling en versterking. Dit betreft niet alleen de overdracht van kennis en expertise rondom kinderen met aanvullende ondersteuningsbehoeften, maar ook het delen van informatie over de sociale kaart van Loosduinen: wie is waar actief, welke voorzieningen zijn er beschikbaar, en hoe kunnen gezinnen hier het beste naartoe worden geleid? Een netwerk waarin partners elkaar vertrouwen en weten te vinden, maakt het mogelijk om sneller te schakelen, dubbel werk te voorkomen en gezamenlijke verantwoordelijkheid te nemen voor de ontwikkelkansen van kinderen. Het investeren in deze verbindingen draagt daarmee bij aan een meer samenhangend en effectief systeem waarin kinderen, ouders en professionals zich ondersteund en gehoord voelen.

Binnen de gebiedssessies is gekeken naar welke stappen de kinderopvang zelf in gang kan zetten en waar de regie dus bij de organisaties zelf ligt. Tegelijkertijd zijn er ook thema's en aandachtspunten naar voren gekomen waar de kinderopvang geen directe invloed op heeft. Deze punten zijn daarom vertaald naar aanbevelingen richting de gemeente.

De betrokken partijen hebben afgesproken om met een aantal concrete acties zelf op korte termijn aan de slag te gaan. Een eerste belangrijke stap is het organiseren van een **vervolg netwerkbijeenkomst rondom Inclusieve Kinderopvang**. Het doel van deze bijeenkomsten is om elkaar (nog) beter te leren kennen, de verbinding te versterken en ervaringen uit te wisselen. De behoefte aan dit soort ontmoetingen bleek groot. gro-up heeft zich bereid verklaard de regie over deze actie te nemen. In het eerste kwartaal van 2026 organiseren zij een vervolgbijeenkomst waar alle ketenpartners die betrokken zijn bij kind en gezin in Loosduinen opnieuw voor worden uitgenodigd. Op deze manier maken we met elkaar tevens ook al een start aan het opzetten van een actuele sociale kaart in Loosduinen. Eventueel kan op termijn de gemeente Den Haag hierbij betrokken worden (zie aanbeveling) om de sociale kaart op een interactieve, digitale manier te borgen.

Een tweede actie is het opzetten van een **gezamenlijke app-groep**. Tijdens de eerste vervolgbijeenkomst zullen de contactgegevens van de deelnemers worden verzameld, waarna de groep wordt aangemaakt. Het idee achter deze app-groep is om elkaar op een laagdrempelige manier te kunnen bereiken en informatie uit te wisselen. Zo kan er snel contact worden gelegd tussen collega's die in dezelfde wijk of hetzelfde stadsdeel actief zijn. De groep biedt daarnaast ruimte om vragen te stellen, evenementen te delen en relevante informatie rond het jonge kind in Loosduinen uit te wisselen.

Naast deze acties hebben wij voor de gemeente Den Haag ook de volgende aanbevelingen:

1. *Investeren in een blijvende, wijkgerichte kwartiermaker Inclusieve Kinderopvang*
De ontwikkeling van Inclusieve Kinderopvang vraagt om langdurige inzet, intensieve samenwerking en het vermogen om beleid en praktijk blijvend met elkaar te verbinden. De eerste gebiedssessies hebben laten zien dat er veel energie en betrokkenheid is bij de verschillende partijen, maar dat er ook behoefte is aan een onafhankelijke aanjager die dit proces structureel ondersteunt.

Aanbeveling:

De gemeente Den Haag investeert in een **blijvende kwartiermaker Inclusieve Kinderopvang** die wijkgericht te werk gaat en de volgende rollen vervult:

- ➔ *Aanjagen*: De kwartiermaker zorgt ervoor dat het thema Inclusieve Kinderopvang blijvend hoog op de agenda staat en dat de ontwikkelde oplossingsrichtlijnen daadwerkelijk worden vertaald naar concrete acties in de wijken.
- ➔ *Verbinden*: Door actief de verbinding te leggen tussen kinderopvangorganisaties, scholen, jeugdzorg, gezondheidszorg, ouders en andere stakeholders, wordt samenwerking versterkt en ontstaan korte lijnen voor afstemming en doorverwijzing.
- ➔ *Borgen*: De kwartiermaker draagt bij aan het verankeren van inclusieve werkwijzen in de bestaande structuren en processen. Dit voorkomt dat inclusieve kinderopvang afhankelijk blijft van tijdelijke projecten of losse initiatieven.

Met een blijvende, wijkgerichte kwartiermaker wordt het proces van inclusieve kinderopvang versneld en geborgd. De kwartiermaker fungeert als katalysator voor samenwerking en zorgt ervoor dat afspraken en ambities daadwerkelijk leiden tot duurzame verbeteringen in de praktijk.

2. *Investeren in een interactieve, digitale sociale kaart op wijkniveau*

Een belangrijk inzicht uit de gebiedssessies is dat iedere wijk in Den Haag eigen kenmerken, dynamiek en behoeften heeft. Professionals, ouders en ketenpartners gaven aan dat het soms lastig is om snel overzicht te krijgen van de beschikbare voorzieningen en samenwerkingsmogelijkheden in de wijk. Hoewel er al een gemeentelijke sociale kaart bestaat, ontbreekt op dit moment een specifiek instrument dat toegespitst is op kinderopvang en het wijkniveau.

Aanbeveling:

De gemeente Den Haag investeert in de ontwikkeling van **een interactieve, digitale sociale kaart** Inclusieve Kinderopvang, die aansluit bij de bestaande sociale kaart maar verder inzoomt op de wijk.

Kenmerken van deze sociale kaart:

- ➔ Toegespitst op kinderopvang en inclusie: overzicht van kinderopvangorganisaties, scholen, zorgaanbieders, wijkteams, logopedisten, jeugdhulp en andere relevante partners die bijdragen aan inclusieve ontwikkeling van kinderen.
- ➔ Interactief en actueel: gebruikers kunnen eenvoudig filteren op wijk, type ondersteuning of doelgroep; de kaart wordt regelmatig bijgewerkt en is gebruiksvriendelijk voor zowel professionals als ouders.
- ➔ Meerwaarde voor verschillende doelgroepen:

Professionals kinderopvang: snel inzicht in samenwerkingsmogelijkheden en doorverwijzing.

Ouders: laagdrempelige toegang tot informatie over ondersteuningsaanbod en voorzieningen in de wijk.

Ketenpartners: betere zichtbaarheid en vindbaarheid binnen de wijkstructuur.

- ➔ Koppeling aan bestaande gemeentelijke sociale kaart: de tool wordt geen losstaand instrument, maar sluit aan bij de huidige infrastructuur en maakt gebruik van de bestaande digitale basis.

Een interactieve, digitale sociale kaart op wijkniveau maakt het voor professionals, ouders en ketenpartners eenvoudiger om elkaar te vinden, samen te werken en passende ondersteuning voor kinderen te organiseren. Hiermee ontstaat een praktische en duurzame infrastructuur die de inclusieve kinderopvang in Den Haag versterkt.

3. *Overleg Kindontwikkeling op wijkniveau*

De gebiedssessies in Loosduinen hebben laten zien hoe waardevol het is wanneer professionals elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek gaan. Veel deelnemers gaven aan dat ze, ondanks dat ze al jaren in dezelfde wijk werken, elkaar nog nooit eerder hadden gesproken. Dit gemis aan verbinding maakt het lastiger om kinderen en gezinnen tijdig en goed te ondersteunen, terwijl er juist zoveel kennis en betrokkenheid aanwezig is.

Een volgende stap is daarom het organiseren van een **overleg Kindontwikkeling op wijkniveau**. Zo'n overleg kan een plek worden waar kinderopvang, scholen, jeugdzorg, gezondheidszorg en andere partners elkaar regelmatig treffen om samen te kijken naar de ontwikkelkansen van kinderen. Het is een moment om kennis en ervaringen te delen, om met elkaar te bespreken welke ondersteuningsbehoeften er spelen en om inspiratie op te doen. Sprekers van buitenaf kunnen worden uitgenodigd om actuele inzichten te brengen, bijvoorbeeld over taalontwikkeling, gedrag of het betrekken van ouders.

De rol van de kwartiermaker Inclusieve Kinderopvang is hierin cruciaal. Als aanjager kan de kwartiermaker zorgen voor de organisatie en continuïteit van deze bijeenkomsten, partijen bij elkaar brengen en ervoor zorgen dat de opbrengsten van het overleg daadwerkelijk hun weg vinden naar de dagelijkse praktijk. Daarmee wordt het overleg niet iets tijdelijks of vrijblijvends, maar een structureel onderdeel van de samenwerking in de wijk.

Door elkaar vaker te zien en samen het gesprek te voeren, groeit het vertrouwen en leren professionals elkaars expertise beter kennen. Dat maakt het makkelijker om in de dagelijkse praktijk snel te schakelen, dubbel werk te voorkomen en samen verantwoordelijkheid te nemen voor kinderen die wat extra's nodig hebben.

Als de gemeente dit overleg helpt mogelijk maken en borgt dat de kwartiermaker hierin een centrale rol krijgt, ontstaat er een stevig netwerk dat echt verschil kan maken. Een netwerk waarin professionals elkaar weten te vinden en waarin kinderen en gezinnen sneller de juiste ondersteuning krijgen. Zo bouwen we samen aan een inclusieve kinderopvang en een wijk waarin ieder kind de kans krijgt om zich optimaal te ontwikkelen.

Naast onze adviezen aan de gemeente, presenteren we hieronder een aantal aanbevelingen die een belangrijke stap kunnen zetten richting meer Inclusieve Kinderopvang aan de hand van de eerder gestelde uitdagingen. Deze aanbevelingen zijn bedoeld voor kinderopvangorganisaties en ketenpartners, betrokken bij kind en gezin.

Aanbevelingen kennis en scholing

- *Trainingen op maat voor pedagogisch medewerkers*

Door het ontwikkelen en aanbieden van trainingen gericht op actuele thema's, zoals omgaan met diversiteit, gedragsproblemen en cultuursensitief werken, krijgen medewerkers concrete handvatten die direct in de praktijk toepasbaar zijn. Deze scholing draagt bij aan meer zelfvertrouwen bij de professionals en een betere aansluiting bij de ondersteuningsbehoeften van kinderen.

- *Intervisie en casuïstiekbesprekingen tussen kinderopvang en onderwijs*

In de praktijk zien we dat kinderen zonder formele indicatie vaak toch extra ondersteuning nodig hebben. Door casussen al in een vroeg stadium gezamenlijk en anoniem te bespreken, kunnen kinderopvang en onderwijs van elkaar leren en expertise uitwisselen. Dit voorkomt dat kinderen tussen wal en schip belanden bij de overgang naar school. Daarnaast zorgen zulke bijeenkomsten voor meer afstemming en vertrouwen tussen de betrokken organisaties. De adviseurs passend en inclusief onderwijs kunnen – indien noodzakelijk en gewenst – aansluiten bij MDO's voor kinderen vanaf de leeftijd van 3,5 jaar en dan meedenken over een kansrijke start binnen het onderwijs.

- *Structurele samenwerking tussen kinderopvanglocaties onderling*

Naast de verbinding met het onderwijs is ook de samenwerking tussen kinderopvanglocaties in Loosduinen van groot belang. Door elkaar beter te vinden, ervaringen te delen en elkaars expertise te benutten, ontstaat een netwerk waarin kennis sneller circuleert. Dit maakt het mogelijk om adequater te handelen bij complexe situaties en vergroot de gezamenlijke slagkracht in de wijk.

- *Professionalisering van pedagogisch professionals*

Wij bevelen aan het scholingsaanbod in de basisopleiding voor pedagogisch professionals kritisch te herzien en uit te breiden met o.a. ontwikkelingspsychologie (afwijkende ontwikkeling en risico's), interculturele sensitiviteit en inclusie/vroeg signalering. Deze kennis moet vanaf de start van de opleiding worden meegegeven, zodat professionals met een stevig fundament het werkveld instappen.

Aanbevelingen toegankelijkheid

- *Het bevorderen van een VE-aanbod voor kinderen buiten risicoprofielen*

Op dit moment kunnen kinderen alleen gebruikmaken van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VE) wanneer zij een formele indicatie hebben, bijvoorbeeld vanwege een taalachterstand of een ander vastgesteld ontwikkelingsrisico. In de praktijk blijkt echter dat er ook kinderen zijn die buiten deze officiële risicoprofielen vallen, maar voor wie een stimulerende en educatieve omgeving wel degelijk van grote waarde is. Juist voor deze groep kan een vroegtijdig aanbod helpen om achterstanden te voorkomen.

Door het VE-aanbod ook toegankelijk te maken voor kinderen met een minder formeel of nog niet vastgesteld risico – zoals een niet-geïndiceerde taalachterstand – ontstaat de mogelijkheid om preventiever te werken en kinderen een stevigere basis te geven. Dit vraagt om meer flexibiliteit in de toeleiding én om nauwe samenwerking tussen kinderopvang, consultatiebureaus en onderwijsinstellingen.

In Loosduinen is het aantal VE-locaties momenteel beperkt: er zijn er slechts vijf. Het is daarom wenselijk dat kinderopvangorganisaties zich actief inzetten om het VE-aanbod uit te breiden, zodat meer kinderen toegang krijgen tot deze belangrijke voorziening en de kansongelijkheid in een vroeg stadium kan worden verkleind.

- *Extra ondersteuning beschikbaar maken binnen de reguliere opvang*

Veel kinderen hebben tijdelijk of structureel baat bij specialistische ondersteuning. Denk aan logopedie bij spraak- en taalproblemen, ergotherapie bij motorische uitdagingen, ambulante begeleiding bij gedragsvraagstukken of jeugdhulp bij bredere gezinsproblematiek. Door deze vormen van ondersteuning zoveel mogelijk in de kinderopvanglocatie aan te bieden, ontstaat een laag-drempelige omgeving waarin kinderen de juiste hulp krijgen zonder dat ouders steeds zelf de weg hoeven te vinden naar externe zorgaanbieders. Dit versterkt de samenwerking tussen professionals en vergroot de kans dat kinderen op tijd de ondersteuning ontvangen die zij nodig hebben.

Aanbevelingen toegankelijkheid

- *Creëer een inclusieve cultuur waarin diversiteit wordt gezien als verrijking*

Toegankelijkheid gaat verder dan het beschikbaar stellen van plekken alleen. Het vraagt om een cultuur waarin ieder kind en iedere ouder zich welkom voelt, ongeacht achtergrond, taal, cultuur of ondersteuningsbehoefte. Door diversiteit actief te omarmen en te benoemen als een verrijking, ontstaat er een klimaat waarin verschillen niet als een belemmering, maar juist als een kracht worden gezien. Dit kan bijvoorbeeld door het aanbieden van cultuur sensitieve trainingen aan medewerkers, het inzetten van meertalige communicatie richting ouders en het zichtbaar maken van verschillende culturen en tradities binnen de opvanglocatie.

- *Zorg voor een doorlopende ontwikkellijn voor kinderen, samen met gemeente, scholen en ketenpartners in de wijk*

Om te voorkomen dat kinderen tussen wal en schip belanden, is het cruciaal om samen te werken aan een doorlopende ontwikkellijn: van de voorschoolse opvang naar het basisonderwijs en verder. Dit betekent dat kinderopvangorganisaties, scholen, gemeente en ketenpartners zoals jeugdhulp en zorginstellingen intensief samenwerken. Binnen Loosduinen kan dit idealiter zelfs worden vormgegeven in specifieke deelgebieden van het stadsdeel, zodat de samenwerking echt wijkgericht en laagdrempelig is. Warme overdrachten, gezamenlijke ontwikkelingsplannen en het tijdig betrekken van de juiste partijen zorgen ervoor dat kinderen continuïteit ervaren in hun begeleiding en onderwijs.

- *De inzet van een peuterconsulent in de wijk*

Niet alle ouders zijn bekend met de mogelijkheden en voordelen van peuteropvang. Sommigen ervaren drempels zoals financiële zorgen, wantrouwen of een gebrek aan informatie. Een peuterconsulent kan hierin een belangrijke brugfunctie vervullen. Deze professional kan ouders actief benaderen, hen informeren over de mogelijkheden, ondersteunen bij praktische vragen en hen waar nodig begeleiden naar passende voorzieningen. Bovendien kan de peuterconsulent een verbindende rol spelen tussen ouders, kinderopvang, het consultatiebureau en de gemeente. Op die manier wordt de toeleiding naar peuteropvang versterkt en krijgen meer kinderen de kans om gebruik te maken van een stimulerende voorschoolse omgeving.

Aanbevelingen interprofessionele samenwerking

- *Het maken van lokale samenwerkingsafspraken*

Binnen scholen en IKC's kunnen duidelijke afspraken worden gemaakt in samenwerking met het sociaal domein (Kracht, CJG en andere betrokken partners). Dit bevordert de continuïteit en zorgt dat kinderen en gezinnen een samenhangend ondersteuningsaanbod ervaren.

- *Regelmatig multidisciplinair overleg*

Door vaste overlegmomenten te organiseren met vertegenwoordigers uit kinderopvang, onderwijs, CJG en jeugdhulp, ontstaat meer onderlinge afstemming. Dit helpt om casuïstiek vroegtijdig te bespreken, dubbel werk te voorkomen en gezamenlijk keuzes te maken.

- *Laagdrempelige consultatiemogelijkheden*

Door vaste contactpersonen vanuit bijvoorbeeld jeugdhulp of logopedie beschikbaar te maken voor kinderopvanglocaties, kunnen pedagogisch medewerkers snel en eenvoudig advies inwinnen. Dit versterkt hun handelingsperspectief en bevordert de samenwerking tussen domeinen.

- *Samen leren en ontwikkelen*

Naast formele overlegstructuren is het waardevol om gezamenlijk leer- en reflectiemomenten te organiseren. Denk aan interviews of themabijeenkomsten waar professionals uit opvang, onderwijs en zorg elkaar ontmoeten en ervaringen uitwisselen.

Aanbevelingen samenwerking met ouders

- *Inzet van ouderambassadeurs*

Het werven en inzetten van ouderambassadeurs met diverse achtergronden kan de brug slaan tussen opvang en ouders. Zij kunnen op een laagdrempelige manier andere ouders informeren, ondersteunen en stimuleren om betrokken te zijn bij de ontwikkeling van hun kind.

- *Actieve ouderparticipatie*

Door ouders actief te betrekken bij activiteiten, zoals voorlezen, sport en spel, ontstaat meer verbondenheid met de opvang. Ouderambassadeurs kunnen hierin een stimulerende rol vervullen, waardoor ouders zich eerder uitgenodigd voelen om bij te dragen.

- *Ouderbijeenkomsten in de wijk*

Het organiseren van bijeenkomsten rondom thema's als inclusie, cultuursensitiviteit, opvoeding en ontwikkeling kan ouders én professionals dichter bij elkaar brengen. Deze bijeenkomsten kunnen gezamenlijk worden georganiseerd door de opvang en partners in de wijk, zoals Kracht, het CJG en scholen.

- *Opvoedspreekuur of steunpunt binnen kinderopvang en kindcentra*

Een laagdrempelig opvoedspreekuur of steunpunt binnen de kinderopvang en/of kindcentra kan ouders vroegtijdig de ruimte bieden om vragen te stellen en advies te ontvangen. Hiermee wordt preventief gewerkt aan een stevige pedagogische basis, nog voordat aanvullende ondersteuningsbehoeften ontstaan. Kindcentrum Aquamarijn benadrukt bijvoorbeeld dat het toevoegen van een dergelijk opvoedspreekuur een waardevolle aanvulling zou zijn. Het vergroot de mogelijkheden om met ouders in contact te komen en hen snel en toegankelijk te ondersteunen, zonder dat er direct sprake hoeft te zijn van formele hulpverlening.

- *Inzet van een peuterconsulent*

In stadsdeel Loosduinen zijn peuterconsulenten op dit moment nog niet structureel beschikbaar. Terwijl juist deze rol van grote waarde is: peuterconsulenten vervullen een verbindende functie tussen professionals onderling én tussen professionals en ouders. Door hun expertise en laagdrempelige benadering kunnen zij bijdragen aan vroeg signalering, ondersteuning en het versterken van samenwerking in de keten. Daarom is het aan te raden om voor Loosduinen een vaste peuterconsulent aan te stellen, zodat ouders en professionals in dit gebied structureel kunnen rekenen op deze vorm van begeleiding en verbinding. Deze aanbeveling is ook gedaan bij de uitdaging toegankelijkheid, omdat wij van mening zijn dat een peuterconsulent niet alleen bijdraagt aan de samenwerking met ouders maar ook aan de toegankelijkheid.

8. Bronnen en deelnemers

Om tot dit gebiedsplan te komen, hebben wij als kartrekker **gro-up** gebruikgemaakt van een breed scala aan bronnen en referenties. Daarnaast zijn wij actief in gesprek gegaan met diverse organisaties, instellingen en professionals die vanuit hun kennis en ervaring waardevolle inzichten hebben ingebracht. Door deze samenwerking is het gebiedsplan niet alleen een document van onszelf geworden, maar een gezamenlijk gedragen plan waarin verschillende perspectieven en belangen samenkomen.

Wij hechten veel waarde aan deze gezamenlijke aanpak, omdat zij de kwaliteit en de uitvoerbaarheid van het plan versterkt. Met dit gebiedsplan willen we een fundament neerleggen waar we samen op kunnen bouwen. Daarom willen wij alle betrokken professionals en organisaties hartelijk bedanken voor hun inzet, betrokkenheid en waardevolle bijdrage aan de totstandkoming van dit plan.

Bronnen:

www.denhaag.incijfers.nl

www.scholenopdekaart.nl

[Handreiking: Op weg naar Inclusieve Kinderopvang](#)

[Rapport: Passende Kinderopvang, Innovatie013, juni 2023](#)

[De voorschool voor alle Haagse kinderen van 2,5 tot 4 jaar](#)

[Home Page – Sociale Kaart Den Haag](#)

[Gebiedsanalyse stadsdeel Loosduinen](#)

[Nederlands Jeugdinstituut | Nationaal kenniscentrum over opgroeien](#)

[Factsheet pedagogische basis](#)

Deelnemers:

- Centrum voor Jeugd en Gezin
- Cultuurschakel
- DAK
- gro-up
- JongLeren
- Kindcentrum Aquamarijn
- Kinderopvang 2Samen
- Kracht
- SCOH
- Xtra

